

Fare, fordi der da ikke var saa stærk Opfordring for Eieren til at benytte dem, men som nu, da Forholdene ere anderledes, og da enhver Jodsbred Jord er kostbar, giver dem en Frihed og en Ret, som allerede for en meget stor Deel har bortestamoteret, hvad der var Bondejord, og som vil gjøre, at der efterhaanden bortestamoterets Mere. Det forekommer mig, at man maa slaae en Bom herfor, at man maa lade det være skeet, som er skeet, men forhindre, at noget Saadant skeer i Fremtiden. — Foruden disse Bestemmelser skal jeg nævne, at naar der skal være Tale om den Reform, hvormed man skal begynde i dette Forhold, ligger det saa nær at sige sig selv, at efter den almindelige og tildeels gennemgribende Reform, som fandt Sted i Slutningen af forrige Aarhundrede i dette Forhold, kom der Tid; hvor disse Hensyn til Bondestanden, som i den Tid levede Regjeringen, forsvandt, og hvor andre og modsatte Interesser fik Overvægten. I den Tid er der indført adskillige Forandringer i Fæstelovgivningen eensidigt til Fordeel for den ene Part i disse Forhold, som det maa være rigtigt strax at forandre, naar man skal til at reformere. Jeg sigter her for det Første til en Forordning af 9de Februar 1820. Det har ikke før den Tid været lovligt, at en Godseier kunde lade en Gaard henstaae fæsteledig i 1 Aar og 14 Dage; men ved den nævnte Forordning blev denne Ret givet ham. Naar man vil see Motiverne efter i Collegialtidendet for dette Aar, vil man finde, at denne Bestemmelse blev truffen til Fordeel for Godseierne, idet man derved vilde sætte dem istand til at have Tid til at vælge mellem de forskjellige Byghavende, og for at Den, som Godseieren ønskede at fæste Gaarden bort til, kunde vinde Tid til at skaffe Penge tilstede. Det, som man dernæst anførte som Grund til at give ham den nævnte Ret, var, hvilket jeg maa bede lægge vel Mærke til, at han skulde have nogen Tid til, naar den afbøde Fæster efterlod Gaarden i en slet Tilstand og med en daarlig Besætning, da at bringe Bygningerne i forsvarlig Stand og Besætning tilstede, hvilket efter Forordningen af 1787. paahvilede ham. Af disse Hensyn gav man ham den omtalte Ret; men den 9de Mars 1838 udkom en Forordning

tværtimod Stændernes Raad. Man vil erindre, at i de Roeskildske Stænder havde Godseierne en afgjort Overvægt over Landbostanden, og at i de forskjellige Landbosager, som forhandlede, bleve Godseiernes Deputerede, som omtrent mødte i et ligesaa stort Antal som Landbostandens, stadigt understøttede saavel af Rjøbenhavns som af Rjøbstændernes Deputerede. Den Forordning, jeg nævnte, var af et saadant Indhold, at trods alt dette den Roeskildske Stænderforsamlings Majoritet fraraadede dens Bestemmelser. Desuagtet udgav Regjeringen Loven; thi Stænderne vare, som vi vide, kun raadgivende. Man behøver ikke at gaae videre for at vide, før man har læst denne Lov, at den er skreven i Godseiernes Interesse; den Første, der havde gjort Skridt til at faae den, var jo ogsaa en Godseier. Denne Lov giver blandt andre Bestemmelser ogsaa en Godseier Tilladelse til at forene sig med Fæsterne om, at han selv skal sætte Bygningerne i forsvarlig Stand. Dette var ligesom forbudt i Forordningen af 1787, ifølge hvilken Godseieren selv skulde gjøre dette og ikke engang maatte overlade det til Fæsteren mod at give ham Penge til at gjøre det for, og der er herfor anført som Grund af Landbocommissionen, at dette Forhold var et Forhold mellem Underordnede og Overordnede, mellem den Svagere og den Stærkere, og at det var Lovgivningens Pligt at sætte saadanne Indskrænkninger, at den Svagere ikke skulde blive nedtrykt. Det var saaledes paabudt Godseieren at sørge for en forsvarlig Besætning paa Gaarden og at overlevere den nye Fæster en saadan, men denne Forordning af 1838 tillod Godseieren at accordere med Fæsteren om, at denne selv skulde skaffe Besætning og Inventarium. Nu veed Enhver, at hvad der tillades en Godseier er det Samme som et Paabud for Fæsterne. Forholdet er desværre saaledes, at der er en altfor stor Trang til Bopæle, til at nogen Fæster kan komme til at forhandle eller accordere; han maa tage, hvad der foreslaaes ham, skrevet paa Papiret, reent ud, en bloc, og den mindste Indvending, han gjør, faaer han den Trusel: Vil Du ikke paa denne Maade, er der Andre, der ville. Her er altsaa ikke Spørgsmaal om nogen Accord, og naar